

103691 - حیوانی را به شخصی داده و شخص دوم به آن حیوان آزار رسانده؛ آیا او گناهکار است؟

سوال

اگر من نیتم در انجام کاری خوب بوده اما نتایج آن به حرام منجر شده چه خواهد شد؟ آیا من به خاطر کاری که با نیت خوب انجام داده‌ام گناهکار می‌شوم؟ مثلاً: اگر من حیوانی را که صاحبش بودم به کسی بدهم و توصیه کنم که با آن خوب رفتار کند سپس بعداً متوجه شوم که او با آن حیوان بدرفتاری کرده. آیا من گناهکارم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اگر حیوانی را به کسی بدهی و به او توصیه کنی که به خوبی از آن نگهداری کند اما او رفتار بدی با حیوان داشته باشد گناهی متوجه تو نیست مگر در صورتی که بدانی رفتار او با حیوانات بد است و بر گمانت غالب شود که توصیه‌ات را انجام نخواهد داد؛ در این صورت گناهکار خواهی شد زیرا این کار نوعی یاری‌رسانی و تمکین او در انجام حرام است. و اگر برگرداندن حیوان و نجات او از آزار در توانت باشد لازم است که چنین کنی.

بنابراین کسی که نیتش خوب است و کار مباحی را انجام داد، اصل این است که گناهکار نمی‌شود حتی اگر بر آن کار مباح امر حرامی مترتب گردد، مگر در صورتی که بداند یا بر گمانش غالب باشد که به سبب کار او، امر حرامی از جهت دیگری رخ خواهد داد، که در این حال نباید به او یاری برساند. فقها برای این مسئله فروش انگور به کسی را مثال زده‌اند که شراب می‌سازد، یا فروش اسلحه به کسی که می‌داند آن را در راه حرام (مثلاً کشتن بی‌گناهان) استفاده خواهد کرد. فروش در اصل صحیح است، اما اگر بداند یا بنابر گمان غالبش اینطور باشد که مشتری آن را در راه حرام به کار می‌برد، فروش به او جایز نیست. همانند این را درباره عاریه گفته‌اند، یعنی جایز نیست که چیزی را به کسی عاریه دهد که می‌داند آن را در حرام به کار می‌برد، مانند عاریه دادن لیوان به کسی که می‌داند در آن شراب خواهد نوشید، یا امانت دادن چاقو به کسی که می‌خواهد با آن خوک سر ببرد، یا اعارة خانه به کسی که می‌خواهد در آن مرتکب حرام شود.

در این حالت، غلبه گمان همانند علم است، یعنی اگر بر ظن کسی این غالب شود که این کار به حرام می‌انجامد، انجامش جایز نیست.

نگاه: «المغنی» (۵/۱۳۱)، «حاشیة الدسوقی» (۳/۴۳۵)، «مطالب أولی النهی» (۳/۷۲۶).

و به طور کلی: انجام حرام یا انجام آنچه بر اساس گمان غالب به حرام منجر می‌شود – ولو اینکه این حرام از سوی دیگری انجام شود – جایز نیست.

والله اعلم.